

Roma Ta Kafa Wahayin — Lamba Ta Biyar

Bayyanar da Maimaitattun Rikice-rikicen Annabci a Adventism: Fahimtar Masu Fashi na Mutanenka

Jeff Pippenger

2024-08-09

A cikin talifi na ƙarshe mun gano layuka shida na annabci masu rikici waɗanda suka faru a tarihin Adventism tun daga zamanin Millerite har zuwa yau. Ina jaddada cewa rikici na farko da na ƙarshe game da “’yan fashin mutanenka” da ke cikin aya ta goma sha huɗu na Daniyel sura ta goma sha ɗaya, a annabce iri ɗaya ne. Millerites sun fahimci cewa “’yan fashin” Roma ce, kuma Furotestoci sun koyar cewa “’yan fashin” wani sarkin Siriya ne mai suna Antiochus Epiphanes.

A waɗannan lokuta mutane da yawa za su taso su yi gāba da sarkin kudu; haka kuma ’yan ta’adda daga cikin mutanenka za su ɗaukaka kansu domin su kafa wahayin; amma za su fāfi. Daniyel 11:14.

Da farawa daga aya ta goma, har zuwa aya ta goma sha biyar, an wakilta yaƙi tsakanin masarautun Masar da Siriya. Masar ita ce sarkin kudu a cikin wannan nassi, kuma an wakilta sarkin Siriya a matsayin sarkin arewa. Aya ta goma tana bayyana abin da masana tarihin suke kira farkon Yaƙin Siriya na huɗu a shekara ta 219 BC, ayoyi na goma sha ɗaya da na goma sha biyu kuma suna wakiltar yaƙin Raphia a shekara ta 217 BC, da abin da ya biyo bayansa. Sa’an nan kuma ayoyi na goma sha uku zuwa goma sha biyar suna bayyana yaƙin Panium a shekara ta 200 BC. A cikin ayoyi na goma zuwa goma sha biyar sarkin Siriya shi ne Antiochus Magnus, mai mulkin Daular Seleucid.

Aya ta goma tana wakiltar tarihin lokacin da Antiochus Magnus ya fara yaƙi domin ya sake kwato yankin da aka karɓe daga mulkin Seleucid shekaru da dama a baya. A cikin ayar, ya sake kwato yankin da aka rasa a shekara ta 219 BC, amma ya dakatar da hare-harensa na ɗan lokaci, ya kuma nemi ya sake tara ƙarfin sojojinsa. Ya sāke samun iko a kan yankin da aka rasa, har ma ya kai zuwa iyakar Masar, masarautar kudu wadda gidan sarautar Ptolemy yake mulki. Tsakanin shekara ta 219 BC da 217 BC, duka sarkin kudu da sarkin arewa suka shirya domin yaƙin Raphia da ke gabatowa.

Yaƙin Raphia ya faru a shekara ta 217 K.H.K., kuma masarautar kudu ta Masar, wadda Ptolemy yake mulki a kanta, ta yi nasara a kan sarkin Siriya Antiochus Magnus, sarkin arewa a cikin wannan nassi na annabci. Sa’an nan kuma a ayoyi na goma sha uku zuwa goma sha biyar, bayan shekara goma sha bakwai a shekara ta 200 K.H.K., Antiochus Magnus, wanda a lokacin ya ƙulla ƙawance da Philip na Macedon, ya tunkari Masar a yaƙin Panium. A lokacin masarautar kudu ta Masar tana da wani sarki yaro mai shekara biyar ko shida, kuma Antiochus Magnus da Philip ba su iya kin cin gajiyar wannan sarki yaro na Masar ba, sai Antiochus Magnus ya yi nasara a yaƙin Panium. Ayoyi ukun da suke wakiltar yaƙin Panium sun ƙunshi aya ta goma sha huɗu, inda aka gabatar da wani sabon iko cikin labarin annabcin.

'Yan fashin mutanenka iko ne dabam da sarkin kudun Masar, ko sarkin arewan Seleucid, ko Filibus mai mulkin Makidoniya. Millerites sun gane cewa Roma ce 'yan fashin mutanenka. Daya daga cikin tushen kalmomin Ibrananci da aka fassara da "'yan fashi," na nufin mai karya. A cikin annabci an wakilci Roma ta arna a matsayin ikon da zai farfashe kwarai.

Bayan wannan na gani cikin wahayin dare, sai ga dabba ta hudu, mai ban tsoro, mai razanarwa, kuma mai karfi kwarai; tana da manyan hakoran bakin karfe: ta cinye, ta farfashe gunduwa-gunduwa, kuma ta tattake ragowar da kafafunta: kuma ta bambanta da dukan dabbobin da suka riga ta; tana da kahoni goma. Daniyel 7:7.

Sa'ad da Uriah Smith ya yi sharhi game da barayi, ya kawo maganar wani masanin tarihi wanda ya nuna cewa barayi suna wakiltar masu karya doka.

"Yanzu an gabatar da wani sabon iko,—'yan fashin mutanenka;' a zahiri, in ji Bishop Newton, 'masu karya mutanenka.' A can nesa a bakin kogin Tiber, wata masarauta tana ciyar da kanta da manyan burace-burace da mugayen tsare-tsare. Da fari kankanuwa ce kuma marar karfi, amma ta yi girma da sauri mai ban al'ajabi cikin karfi da kuzari, tana miƙa kanta a hankali nan da can don gwada karfinta, da kuma auna karfin hannunta na yaƙi, har sai da, tana sane da ikonta, ta daga kanta da gaba gadi a cikin al'ummai na duniya, kuma ta kwace da hannu marar rinjaya mashigin tafiyar al'amuransu. Daga wannan lokaci sunan Roma ya tsaya a shafin tarihi, an kaddara masa cikin dogayen karnuka ya mallaki al'amuran duniya, ya kuma yi tasiri mai girma a cikin al'ummai har zuwa karshen zamani."

"Roma ta yi magana; kuma ba da daƙewa ba Siriya da Makidoniya suka fahimci wani sauyi yana zuwa kan yanayin mafarkinsu. Romawa suka sa baki a madadin saurayin sarkin Masar, suna da niyyar cewa dole ne a kare shi daga hallakar da Antiochus da Philip suka kulla masa. Wannan kuwa a shekara ta 200 K.H.K. ne, kuma ya kasance ɗaya daga cikin farkon muhimman sa-bakin Romawa cikin al'amuran Siriya da Masar." Uriah Smith, Daniel and Revelation, 257.

Cikar da aka bayyana a cikin ayoyin nan ya cika cikin kusan shekaru ashirin, daga 219 K.H.K. zuwa 200 K.H.K., amma annabawa suna magana fiye da haka game da kwanaki na karshe fiye da kwanakin da suka rayu a cikinsu.

"Kowannen tsorafin annabawan ya yi magana kasa da yadda ya yi domin zamaninsa fiye da namu, domin annabce-annabcensu na nan da karfi a gare mu. 'Yanzu kuwa dukan waɗannan abubuwa sun faru da su domin su zama misalai: kuma an rubuta su domin gargadinmu, mu waɗanda iyakokin duniya suka zo a kanmu.' 1 Korintiyawa 10:11. 'Ba domin kansu ba, amma domin mu suka yi hidimar waɗancan abubuwa, waɗanda yanzu aka ba ku labarinsu ta wurin waɗanda suka yi muku wa'azin bishara cikin Ruhu Mai Tsarki da aka aiko daga sama; abubuwan nan kuwa mala'iku ma suna ɗokin lekawa cikinsu.' 1 Bitrus 1:12...."

"Littafi Mai Tsarki ya tara kuma ya ɗaure taskokinsa gaba ɗaya domin wannan karni na karshe. Dukan manyan abubuwa da muhimman ma'amaloli masu tsanani na tarihin Tsohon Alkawari sun kasance, kuma suna ci gaba da maimaita kansu, a cikin ikilisiya a waɗannan kwanaki na karshe." Selected Messages, littafi na 3, 338, 339.

Ko da yake Daniyel bai rayu a cikin tsawon shekaru ashirin da muke dubawa ba, wahayi ta wurin rubuce-rubucen Sister White yana sanar da mu cewa yawancin tarihin da aka rubuta a Daniyel sura ta goma sha ɗaya za a maimaita shi a cikin cikas ƙarshe ta Daniyel sura ta goma sha ɗaya.

“Ba mu da lokaci da za mu bata. Lokuta masu cike da wahala suna gabanmu. An hargitsa duniya da ruhin yaƙi. Ba da daɗewa ba al’amuran wahalar da aka faɗa a kansu cikin annabce-annabce za su faru. Annabcin da yake cikin Daniyel sura ta goma sha ɗaya ya kusan kai ga cikakken cikas sa. Yawancin tarihin da ya faru wajen cikas wannan annabci za a maimaita shi.” Manuscript Releases, lamba ta 13, 394.

Ayoyi goma zuwa goma sha biyar na Daniyel sura goma sha ɗaya suna wakiltar tarihin kwanaki na ƙarshe wanda yake kaiwa ga dokar Lahadi mai zuwa ba da daɗewa ba, gama aya ta goma sha shida tana bayyana lokacin da Roma, a karo na farko, ta ci “ƙasa mai daraja.”

Amma wanda ya zo gāba da shi zai yi yadda yake so, kuma ba wanda zai iya tsayawa a gabansa; zai tsaya a cikin ƙasa mai ɗaukaka, wadda za ta hallaka ta wurin hannunsa. Daniyel 11:16.

Daniyel ya yi amfani da furucin nan “ƙasa mai ɗaukaka” sau biyu a rubuce-rubucensa. Na farko shi ne a aya ta goma sha shida, sa’ad da Roma arna ta zahiri ta ci ƙasa mai ɗaukaka ta zahiri ta Yahuza.

“Ko da yake Masar ba ta iya tsayawa a gaban Antiyokus, sarkin arewa, Antiyokus kuwa bai iya tsayawa a gaban Romawa ba, waɗanda yanzu suka zo gāba da shi. Babu sauran masarautu da suka ƙara iya yin tsayayya da wannan iko mai tasowa. An ci Suriya da yaƙi, aka kuma haɗa ta da Daular Roma, sa’ad da Pompey, K.Z.65, ya ƙwace mallakar Antiyokus Asiyatikus, ya kuma mai da Suriya lardi na Roma.

“Iko ɗaya nan kuma zai tsaya a Ƙasa Mai Tsarki, ya cinye ta. Roma ta shiga haɗin gwiwa da mutanen Allah, Yahudawa, ta wurin yarjejeniya, a shekara ta 162 K.H.; daga wannan lokaci ne take riƙe da babban matsayi a cikin jadawalin annabci. Amma duk da haka, ba ta sami ikon mulki a kan Yahudiya ta wurin cin nasara kai tsaye ba sai a shekara ta 63 K.H.; kuma hakan ya faru ta wannan hanya mai biye.” Uriah Smith, Daniel and Revelation, 259.

Sauran ayar da Daniyel ya yi amfani da kalmar “ƙasa mai ɗaukaka” ita ce a aya ta arba’in da ɗaya.

Zai kuma shiga cikin ƙasa mai ɗaukaka, kuma ƙasashe da yawa za a rushe su; amma waɗannan za su kubuta daga hannunsa, wato Edom, da Mowab, da manyan mutanen ’ya’yan Ammon. Daniyel 11:41.

Aya ta arba’in da ɗaya, ba shakka, tana biye da aya ta arba’in, kuma aya ta arba’in tana farawa da kalmomin nan, “kuma a lokacin ƙarshe.” A cikin The Great Controversy, Sister White ta bayyana shekara ta 1798 a matsayin “lokacin ƙarshe,” saboda haka aya ta arba’in da ɗaya tana nuna tarihi da ya biyo baya bayan lokacin ƙarshe a shekara ta 1798.

“Amma a lokacin ƙarshe, in ji annabin, ‘Mutane da yawa za su yi kai-komo, kuma ilimi zai ƙaru.’ Daniyel 12:4.... Tun daga shekara ta 1798 an buɗe littafin Daniyel, ilimin annabce-annabce ya ƙaru, kuma mutane da yawa sun yi shelar saƙon hukunci mai tsanani cewa ya kusa.” The Great Controversy, 356.

Kasar daukaka ta aya ta arba'in da ɗaya ba tsohuwar Yahuda ta zahiri ta ɗa ba ce, sai dai Yahuda ta zamani ta ruhaniya. Kasar Amurka ita ce Yahuda ta zamani ta ruhaniya, kuma aya ta arba'in da ɗaya tana nuna dokar Lahadi da za ta zo nan ba da dadewa ba a cikin Kasar Amurka.

Sai dai, ba abin da yake na ruhaniya ne ya fara ba, sai abin da yake na halitta; sannan kuma daga baya abin da yake na ruhaniya. 1 Korintiyawa 15:46.

Wannan dokar Lahadi an kwatanta ta da aya ta goma sha shida, gama “yawancin tarihin da ya riga ya faru” a cikin cikas Daniyel goma sha ɗaya za a sãke maimaita shi. Ayoyi goma zuwa goma sha biyar a cikin kwanaki na karshe suna wakiltar tarihin da ya gabaci kuma ya kai ga dokar Lahadi.

Sarkin arewa a cikin waɗannan ayoyi biyar, haka kuma sarkin kudu waɗanda aka cika ta wurin sarkin Seleucid Antiochus Magnus da sarakunan Masar na masarautar Ptolemaic, suna wakiltar iko-ikoki da suke cibiyar tarihin da ke kaiwa ga dokar Lahadi mai zuwa nan ba da dadewa ba. Waɗannan ayoyi suna nuna tarihin tafiyar ɗari da arba'in da huɗu na dubu, gama aya ta goma tana nuna rushewar Tarayyar Soviet a shekara ta 1989, kuma aya ta goma sha shida tana nuna dokar Lahadi mai zuwa nan ba da dadewa ba.

Almasihu ya nanata waɗannan ayoyi ta wurin daidaita aya ta goma da aya ta arba'in, da kuma aya ta goma sha shida da aya ta arba'in da ɗaya. Nuni kai tsaye ga zahirin kasa mai daukaka, wadda take misalta kasa ta ruhaniya mai daukaka ta aya ta arba'in da ɗaya, ita ce karshen ayoyi shida ɗin nan, kuma aya ta goma ita ce mafari.

Kamar dai yadda Kristi ya tabbatar cewa aya ta goma sha shida tana da alaƙa kai tsaye da aya ta arba'in da ɗaya, haka ma aya ta goma tana da alaƙa kai tsaye da aya ta arba'in. Furucin da ke cikin aya ta goma, “ya malala, ya kuma ratsa,” shi ne daidai wannan furucin na Ibrananci da aka fassara a matsayin “ya malala ya kuma ketare,” a aya ta arba'in. Ba a sami wannan furuci ba sai a wani wuri guda ɗaya dabam a cikin Nassosi, amma an fassara shi ɗan bambanta da yadda yake a aya ta goma da aya ta arba'in. Duk da haka, wannan shi ne wannan furuci ɗaya na Ibrananci.

Kuma zai ratsa Yahuza; zai yi ambaliya ya kuma ketare, zai kai har zuwa wuya; kuma shimfiɗar fikafikansa za ta cika faɗin kasarka, ya Immanuwel. Ishaya 8:8.

“Yawaita ya rufe ya haye” na Ishaya, daidai yake da “ya yawaita, ya ratsa,” na aya ta goma, da kuma “ya yawaita ya haye” na aya ta arba'in. Fiye da haka, kowace daga cikin waɗannan ayoyi uku tana bayyana hari ne daga sarkin arewa a kan sarkin kudu. A cikin Ishaya, sarkin Assuriya na arewa, Sennakerib, yana kai wa Yahuda, masarautar kudancin Isra'ila, hari. A aya ta goma Antiochus Magnus, sarkin arewa na Daular Seleucid, yana kai wa masarautar kudancin Masar hari. A aya ta arba'in kuma, sarkin arewa, ikon papanci, wanda ya sami rauni mai kisa a farkon aya ta arba'in, yana kai wa ikon rashin yarda da Allah na kudu na Tarayyar Soviet hari. Kowace aya tana wakiltar tsarin annabci iri ɗaya na rikici tsakanin sarakunan arewa da kudu, kuma a cikin kowace aya sarkin arewa “yana yawaita ya haye.”

Shaidar Ishaya da kuma aya ta goma dukansu suna tabbatar da cewa sa'ad da sarkin arewa ya kai hari, yana tsaya kafin ya shiga babban birnin mulkin kudu. Sennakerib ya kawo yaƙinsa har zuwa ganuwar Urushalima, kuma bai kara gaba ba. A shekara ta 219 K.H., Antiochus Magnus ya zo

zuwa iyakar Masar ya kuma tsaya. Sa'an nan ya sha kashi a yakin Raphia da ya faru bayan shekaru biyu, a shekara ta 217 K.H. Sennakerib ya zo har ganuwar Urushalima ya kuma sha kashi a yakin, sa'ad da Allah ya sa baki.

Saboda haka Ubangiji ya fada game da sarkin Assuriya cewa, ba zai shiga wannan birni ba, ba kuwa zai harba kibiya a can ba, ba kuwa zai zo gabansa da garkuwa ba, ba kuma zai kafa tudun ya'ki a kansa ba. Ta hanyar da ya zo, ta nan ne zai koma, ba kuwa zai shiga wannan birni ba, in ji Ubangiji. Gama zan ka're wannan birni, in cece shi, saboda kaina, kuma saboda bawana Dawuda. Sai ya faru a daren nan, cewa mala'ikan Ubangiji ya fita, ya kashe a sansanin Assuriyawa dubu dari da tamanin da biyar; da suka tashi da sassafe da safe, sai ga shi, duk gawawwaki ne matattu. Saboda haka Sennakerib sarkin Assuriya ya tafi, ya yi tafiya ya koma, ya zauna a Nineba. Sai ya faru, yayin da yake sujada a cikin haikalin Nisrok allahnsa, cewa Adrammelek da Sharezer 'ya'yansa maza suka kashe shi da takobi; suka kuwa tsere zuwa kasar Armeniya. Esarhaddon kuwa dansa ya yi mulki a madadinsa. 2 Sarakuna 19:32-37.

A cikin 1989, sarkin arewa ya share Tarayyar Soviet, amma bai rinjayi babban birnin Tarayyar Soviet ba. Rasha ta ci gaba da tsayuwa. Ya'ki na gaba, wanda aka misalta a ayoyi na goma sha daya da goma sha biyu, shi ne yakin Raphia, wanda kuma aka misalta shi da hallakar rundunar Sennacherib da mutuwar da ta biyo baya, abin da ke nuna nasara ga sarkin kudu, wanda shi ne Yahuza a cikin shaidar Sennacherib, da kuma Raphia a cikin shaidar Antiochus Magnus.

Aya ta goma tana ba da ala'ka kai tsaye da aya ta arba'in, kuma aya ta goma sha shida tana ba da ala'ka kai tsaye da aya ta arba'in da daya. Ayoyi goma zuwa goma sha shida suna wakiltar tarihin daga 1989 har zuwa dokar Lahadi. Ayar tana wakiltar wani boyayyen tarihi a aya ta arba'in wanda ya fara da rushewar Tarayyar Soviet a 1989, kuma ya ci gaba har zuwa dokar Lahadi. Aya ta goma kuma tana hada "lokuta bakwai" na Littafin Firistoci ashirin da shida kai tsaye da boyayyen tarihin, amma wannan layin gaskiya yana waje da abin da muke gabatarwa a nan.

A tarihin Millerite ne aka sami na farko cikin manyan muhawarori shida a cikin Adventism game da daidaitacciyar tantance Rome, kuma ya kasance ne a kan wa'anda 'yan fashi na aya ta goma sha hu'u suke wakilta. Furotesta sun ri'ke cewa suna wakiltar Antiochus Epiphanes, amma Millerites suka tantance su da Rome. A muhawarar karshe ta Adventism game da daidaitacciyar tantance Rome, har ila yau game da 'yan fashi na aya ta goma sha hu'u ne. Wata kungiya, wadda Millerites suke wakilta, tana tsayawa tsayin daka kan fahimtar asali ta Millerites, wadda Ruhun Annabci ya amince da ita.

"Na ga cewa jadawalin 1843 an shiryar da shi ne ta hannun Ubangiji, kuma bai kamata a canja shi ba; cewa lambobin sun kasance yadda Ya so su kasance; cewa hannunsa yana a kansa, kuma ya boye kuskure a cikin wasu daga cikin lambobin, domin kada kowa ya gan shi, har sai da aka dauke hannunsa." Early Writings, 74.

Wannan jadawali mai tsarki yana tantance wannan gardama da alamar shekara ta 164 K.H.

"164 Mutuwar Antiochus Epiphanes, wanda, ba shakka, bai tashi ya yi ga'ba da Yariman sarakuna ba, domin ya riga ya mutu shekara 164 kafin a haifi Yariman sarakuna."

Nassin wannan gardama a kan tsattsarkan jadawalin yana wakiltar kadai gaskiyar da aka wakilta a kan tsattsarkan jadawalin wadda ba ta ginu a kan wani nassin annabci daga Maganar Allah ba. Da yin haka, tana bayyana wata alamar hanya, ba ta tarihin Littafi Mai Tsarki ba, sai dai ta tarihin Adventi, kuma “bai kamata a canja ta ba,” domin gardamar tana bayyana yadda aka kafa wahayin annabci. Yin watsi da wannan ainihin gaskiya shi ne, a lokaci guda, yin watsi da ikon amincewar Ruhun Annabci ga tsattsarkan jadawalin.

“Yaudara ta karshe kwarai ta Shaidan za ta kasance ta mai da shaidar Ruhun Allah ba ta da wani amfani. ‘Inda babu wahayi, mutane sukan lalace’ (Misalai 29:18). Shaidan zai yi aiki da dabara kwarai, ta hanyoyi dabam-dabam kuma ta wurin ma’aikata iri-iri, domin ya girgiza amincewar ragowar mutanen Allah ga shaidar gaskiya. Zai shigar da wahayi na karya domin ya ruƙe mutane, kuma zai gauraya karya da gaskiya, har ya sa mutane su ƙi su kuma su dauki duk abin da yake dauke da sunan wahayi a matsayin wani nau’in tsattsauran son zuciya; amma rayuka masu gaskiya, ta wurin kwatanta na karya da na gaskiya, za a ba su ikon bambance su.” Selected Messages, littafi na 2, 78.

Rigimar karshe ta “masu fashin mutanenka” iri ɗaya ce da ta fari, kuma ba tare da fahimtar alamar da ta kafa wahayin ba, “mutane suna halaka.” Suna “halaka” domin suna “mai da shaidar Ruhun Allah ba ta da wani tasiri.”

Wata kungiya kuma tana da’awar cewa an wakilci Amurka a matsayin ‘yan fashi na aya ta goma sha huɗu. Wannan kungiyar ba ta iya gani ko kuwa ba ta yarda ta ga cewa Antiochus Magnus a ayoyi na goma zuwa goma sha biyar yana wakiltar Amurka. Kamar yadda Furotestocin tarihin Millerite suka yi da’awar cewa ‘yan fashin Antiochus ne, haka ma kungiyar da ba ta yarda ta gani ba tana gane ‘yan fashin a matsayin ikon (Amurka) da Antiochus yake wakilta ta alama.

Harin Sennakerib a kan Yahuda, wanda ya kai har babban birnin, Urushalima, kuma ya ci tura, babban hafsan Sennakerib ne, Rabshakeh, ya jagoranta.

Yanzu fa, ina roƙonka, ka yi alkawari ga ubangijina sarkin Assuriya, ni kuma zan ba ka dawakai dubu biyu, in kuwa kana da ikon sa mahaya a kansu daga bangarenka. To, yaya za ka iya daƙile fuskar ko da shugaban runduna guda ɗaya daga cikin mafi ƙanƙanta na bayin ubangijina, alhali kana dogara ga Masar domin kekunan yaƙi da mahaya? Ashe, yanzu na hauri ne ba tare da Ubangiji ba a kan wannan wuri domin in hallaka shi? Ubangiji ya ce mini, Ka hau kan wannan ƙasa, ka hallaka ta. Sai Eliyakim ɗan Hilkiya, da Shebna, da Yoah, suka ce wa Rabshake, Ina roƙonka, ka yi magana da bayinka da harshen Aramawa; gama muna fahimtarsa; kada ka yi mana magana da harshen Yahudawa a kunnuwan mutanen da suke kan katangar. Amma Rabshake ya ce musu, Ashe, ubangijina ya aiko ni ne wurin ubangijinka, da kuma wurinka, domin in faɗi waɗannan kalmomi? Ashe, bai aiko ni ba ne ga mutanen da suke zaune a kan katangar, domin su ci kashinsu, su sha fitsarinsu tare da ku? Sa’an nan Rabshake ya tsaya, ya yi kira da babbar murya da harshen Yahudawa, ya yi magana, yana cewa, Ku ji maganar babban sarki, sarkin Assuriya. 2 Sarakuna 18:23–28.

Rabshakeh ba kalmominsa yake gabatarwa ba, sai dai kalmomin Sennacherib, sarkin Assuriya. A cikin Daniyel sura ta goma sha ɗaya aya ta arba’in, sarkin arewa shi ne ikon paparoma wanda, a lokacin ƙarshe a shekara ta 1798, ya sami mummunan rauni a hannun Faransa marar bangaskiya ga

Allah, wato sarkin kudu. A cikin ayar, sarkin arewa daga karshe ya rama, ya kuma mamaye mulkin kudancin (USSR) a shekara ta 1989. Sa'ad da sarkin arewa ya kammala wannan aiki, ya zo da "kekunan yafi, da mahayan dawakai, da jiragen ruwa masu yawa." "Kekunan yafi da mahayan dawakai" suna wakiltar karshe soja, "jiragen ruwa" kuma suna wakiltar ikon tattalin arziki. Wadannan alamomi suna nuna Amurka a matsayin rundunar wakilci ta Roma ta papacy a cikin nasarar shekarar 1989, kamar yadda Rabshakeh ya kwatanta. Antiochus Magnus a cikin aya ta goma zuwa ta goma sha biyar yana wakiltar Amurka, kuma kamar yadda William Miller ya gane daidai cewa kalmar "kuma" a cikin aya ta goma sha huɗu tana kafa sabon iko mai shiga cikin labarin annabci, "'yan fashi" dole ne su wakilci wani iko dabam da ko dai sarakunan kudancin Ptolemaic, ko Antiochus sarkin arewa, ko Philip na Makidoniya.

"Sarkin kudu," a cikin wannan aya, ba tare da wata shakka ba, yana nufin sarkin Masar; amma abin da "'yan fashin mutanenka" ke nufi har yanzu yana nan a matsayin abin shakka ga wadansu, watakila. A bayyane yake cewa ba zai iya nufin Antiochus ba, ko wani sarkin Siriya, domin mala'ikan ya riga ya yi magana game da wannan al'umma a cikin ayoyi da dama a baya, kuma yanzu ya ce, "har ila yau, 'yan fashin mutanenka," da sauransu; abin da a fili yake nuna wata al'umma dabam. Zan yarda cewa watakila Antiochus ya yi wa Yahudawa fashi; amma ta yaya wannan zai "tabbatar da wahayin," alhali ba a ambaci Antiochus ko'ina cikin wahayin da yin wani aiki irin wannan ba; domin yana cikin abin da ake kira mulkin Girka a cikin wahayin. Bugu da kari, "tabbatar da wahayin," dole ne ya nufi tabbatar da shi, kammala shi, ko cika shi." William Miller, *Miller's Works*, Lecture 6, 89.

"Antiochus" suna ne da sarakuna da yawa na Daular Seleucid ta Siriya suka zaɓa. Wanda ya kafa wannan daula shi ne Seleucid Nicator, kuma a wani wuri tsakanin sarakuna ashirin da shida zuwa talatin ne suka cika dukan jerin sarakunan Seleucid. Da yawa daga cikin wadannan sarakuna sun zaɓi sunan "Antiochus", kamar yadda papoci da yawa suke zaɓan sunayen sarauta sa'ad da aka zaɓe su su zama papoci. Dukan papocin "antichrist" ne, wato "gāba da Almasihu". Kalmar "anti" tana nufin "gāba da". A matsayin antichrists sun dauki sunan uban ruhaniya na gabansu, wato Shaidan. A cikin wahayi, an bayyana Shaidan da papoci duka biyu a matsayin antichrist.

"Kudurin magabcin Almasihu na aiwatar da tawayen da ya fara a sama zai ci gaba da aiki a cikin 'ya'yan rashin biyayya." Testimonies, juzu'i na 9, 230.

Fafaroma wakili ne na Shaidan, kuma ta haka su biyun nan suna gaba da Almasihu, sabili da haka kuwa su ne "magabcin Almasihu." Suna zaɓar suna sa'ad da suka hau kujerar Fafaroma, kuma su zama wakilin Shaidan a duniya.

"Domin ta tabbatar wa kanta da ribar duniya da darajoji, an kai ikilisiya ga neman yardar da goyon bayan manyan mutanen duniya; kuma da ta haka ta ki Almasihu, aka rinjaye ta ta mika biyayya ga wakilin Shaidan—bishop na Roma." *The Great Controversy*, 50.

Ta wurin ayyukansu za ku san su, kuma fafaroma suna ci gaba da yin irin wannan aikin da Shaidan yake yi.

"Ta wurin fafaroma na Roma, an ci gaba da wannan aikin a nan duniya kamar yadda aka ci gaba da shi a kotunan sama kafin a kori sarkin duhu. Shaidan ya nemi ya gyara dokar Allah a

sama, ya kuma kawo wani gyara nasa. Ya daukaka nasa hukunci sama da na Mahaliccinsa, ya kuma sa nufinsa sama da nufin Jehobah, ta haka kuwa a zahiri ya bayyana Allah a matsayin mai yiwuwar kuskure. Fafaroma ma yana bin wannan hanya daya, kuma da yake yana daukar kansa marar kuskure, yana neman ya daidaita dokar Allah domin ta dace da ra'ayoyinsa, yana zaton kansa mai iya gyara kura-kuran da yake tsammani yana gani a cikin ka'idoji da umarnan Ubangijin sama da fasa. A zahiri yana cewa wa duniya, Zan ba ku dokoki mafi kyau fiye da na Jehobah. Wane irin zagi ne wannan ga Allah na sama!" Signs of the Times, Nuwamba 19, 1894.

Ko da yake Seleucus Nicator ne ya kafa Daular Seleucid, da yawa daga cikin sarakunan da suka biyo baya sun zaɓi sunan "Antiochus," domin girmamawa, ba ga Seleucus ba, sai dai ga mahaifinsa. Mahaifin Seleucus, Antiochus, wani bafade ne kuma janar a hidimar Sarki Philip II na Macedon, wanda shi ne mahaifin Alexander the Great. Wannan daraja ta sarauta da kuma asalin soja sun taimaka wajen kafa tubalin rawar da Seleucus ya taka mai fice da kuma hawan mulkinsa daga baya bayan mutuwar Alexander the Great.

An kafa mulkin Seleucus ne sa'ad da ya karɓi iko da yankuna uku cikin huɗu na mulkin Alexander. Roma ma tana cin nasara a kan manyan ikon fasa uku domin ta karɓi iko ta kuma zama sarkin arewa. Sa'ad da Seleucus ya tabbatar da gabas da yamma da arewa a farkashin ikonsa, sai ya zama sarkin arewa a cikin ruwayar tarihi, kuma babban birninsa shi ne birnin Babila. Da yawa daga cikin sarakunan da suka biyo baya sun zaɓi sunan "Antiochus" sa'ad da suka hau gadon sarautar arewa domin su girmama uban siyasar su na farko. Daidaiton nan yana da sauƙin gani, idan ka zaɓi ka gani. Idan kuwa ba ka yi haka ba, to, ba ka gani ba.

Sunan "Antiochus" (Ἀντίοχος a Helenanci) ya samo asali ne daga sassan kalmomin Helenanci "anti" (ma'ana "gāba da" ko "sabanin") da "ocheo" (ma'ana "riƙe da ƙarfi" ko "tsare"). Sarakunan arewa sun zaɓi wannan suna domin su tsare gadonsu na siyasa tare da uba, kamar yadda maƙiyin Almasihu (fafaroma-fafaromai) suke zaɓen sunaye sa'ad da suka fara mulki. Kamar yadda fafaromai wakilai ne na ubansu, wato shaidan, haka kuma Antiochus na Daular Suriya suke zama siffon wakilan ubansu. A cikin wannan amfani, Antiochus yana wakiltar wakili a madadin ubansu. Wakilin ikon fafaroma a shekara ta 1989 shi ne Amurka, kuma shaidar duniya tana tabbatar da dangantakar da ke tsakanin maƙiyin Almasihu, Fafaroma John Paul II, da Ronald Reagan a aikinsu na kawo ƙarshen tsohuwar Tarayyar Soviet.

A ayoyi goma zuwa sha shida, ayar farko da ta ƙarshe suna ɗauke da nassoshi kai tsaye zuwa ayoyi arba'in da arba'in da ɗaya. Aya ta goma tana wakiltar aya ta arba'in kai tsaye. Aya ta sha shida tana wakiltar aya ta arba'in da ɗaya kai tsaye. Ayoyin suna wakiltar ɓangaren annabcin Daniyel da ya shafi kwanaki na ƙarshe.

"Littafin da aka hatimce ba littafin Ru'ya ta Yohanna ba ne, sai dai wannan ɓangare na annabcin Daniyel wanda ya shafi kwanaki na ƙarshe. Nassi ya ce, 'Amma kai, ya Daniyel, ka rufe kalmomin, ka kuma hatimce littafin har zuwa lokacin ƙarshe: da yawa za su yi ta kai komo, ilimi kuma zai ƙaru' (Daniyel 12:4). Sa'ad da aka buɗe littafin, aka yi shelarsa, 'Lokaci ba zai ƙara kasancewa ba.' (Duba Ru'ya ta Yohanna 10:6.) Littafin Daniyel yanzu an buɗe hatiminsa, kuma wahayin da Almasihu ya ba Yohanna zai kai ga dukan mazaunan duniya. Ta

wurin karuwa ilimi, za a shirya wani jama'a su tsaya a kwanaki na karshe....”

“A cikin saƙon mala'ika na fari an kira mutane su yi wa Allah, Mahaliccinmu, sujada, shi ne wanda ya yi duniya da dukan abubuwan da suke cikinta. Sun ba da girma ga wata ka'ida ta Paparoma, suna mai da dokar Jehobah marar tasiri, amma za a sami karuwa cikin sani game da wannan batu.” Selected Messages, littafi na 2, 105, 106.

A lokacin karshe a shekara ta 1989, ayoyi shida na karshe na Daniyel sura ta goma sha ɗaya suna wakiltar “ɓangaren annabcin Daniyel wanda ya shafi kwanaki na karshe.” An gane haka sa'ad da aka buɗe hatiminsa a wancan lokaci, kuma wannan buɗewar hatimin ta haifar da karuwa ta ilimi game da “kafuwar Paparoma, da rushe tasirin dokar Jehobah.” Alpha da Omega kullum yana misalta karshe ta wurin farko, kuma tsarin gwajin da ya fara a 1989, an tsara shi ne domin ya samar da rukuni biyu na masu bauta.

Sai ya ce, Ka tafi, Daniyel: gama an rufe waɗannan kalmomi, an kuma hatimce su har zuwa lokacin karshe. Da yawa za a tsarkake su, a mai da su farare, a kuma gwada su; amma mugaye za su yi mugunta: ba kuwa ɗaya daga cikin mugaye da zai fahimta; amma masu hikima za su fahimta. Daniyel 12:9, 10.

Yanzu muna cikin karshen zamani na wannan aikin gwaji, gama gardamar game da 'yan fashi a farkon Adventism yanzu ana maimaita ta. Gane 'yan fashin a matsayin Amurka shi ne a gane Antiochus a matsayin 'yan fashin. Ita ce ainihin gardamar da ta kasance tsakanin Millerites da Furotestoci.

A karshen tsarin gwaji, kamar yadda ya kasance a farkon tsarin gwajin, wanda ya fara a shekara ta 1989, Zakin kabilar Yahuda yana buɗe hatimin “wancan ɓangare na annabcin Daniyel wanda ya danganci kwanakin karshe.” A shekara ta 1989 ayoyi shida na karshe na Daniyel sura ta goma sha ɗaya ne, kuma a karshen kuwa, tarihin ɓoye na aya ta arba'in ne, wanda ayoyi goma zuwa goma sha shida suke misalta shi.

Za mu ci gaba da duba layuka shida na muhawarori cikin tarihin Adventism a cikin talifofi masu zuwa. Ta farko daga cikin waɗannan muhawarori shida tana misalta ta karshe daga cikin waɗannan muhawarori shida. Za mu yi amfani da muhawarar farko da ta karshe domin mu ɗora sauran muhawarori huɗun a kansu yayin da muke warware abubuwan da suke tattare da ƙoƙarin maƙiyin adalci na hana mutanen Allah su rarrabe “wahayi” daidai, wanda aka kafa ta wurin alamar Roma.

“Sai dai idan muka fahimci muhimmancin lokutan da suke saurin shuɗewa zuwa cikin madawwama, kuma muka shirya tsayawa a babbar ranar Allah, za mu zama amintattun masu kula marasa aminci. Ya kamata mai tsaro ya san irin yadda dare ya yi. Yanzu komai ya lulluɓe da wani nauyi na tsarkakewa wanda duk waɗanda suka gaskata gaskiyar wannan zamani ya kamata su gane. Ya kamata su yi aiki bisa la'akari da ranar Allah. Hukunce-hukuncen Allah na gab da saukowa a kan duniya, kuma muna bukatar mu kasance muna shirye-shirye domin waccan babbar rana.”

“Lokacinmu mai daraja ne. Muna da 'yan kwanaki kaɗan ne kawai, ƙwarai kuwa kaɗan, na lokacin jarrabawa domin mu shirya kanmu domin rayuwa ta gaba, marar mutuwa. Ba mu da

lokacin da za mu bata cikin ayyuka na rashin tsari. Ya kamata mu ji tsoron shafa saman Maganar Allah kawai.” Testimonies, juzu’i na 6, 407.